

Snacka om brott – en podd från Brå

Tid för brott (9 mars 2015)

Medverkande: Johanna Olseryd, utredare på Brå. Josef Wiklund, enhetschef vid den brottsförebyggande ungdomsenheten i Sundsvalls närpolisområde.

Programledare: Johannes Rosenberg

[Ljudklipp]

Röst 1: SOS 112. Vad har inträffat?

Röst 2: Du, jag tror att det är någon som håller på att göra inbrott hos min granne. Det ser ut som att någon bryter sig in i huset just nu.

Röst 1: Var befinner du dig någonstans?

Röst 2: Jag bor på Lejonvägen 7 och grannen har...

JOHANNES: Under hösten 2014 drabbades Sundsvall av en inbrottsvåg. På ett och ett halvt dygn anmäldes närmare tjugo inbrott. Det fick Sundsvallspolisen att agera på flera sätt. Mer om det lite senare. Men när sker olika brott? Vad kan polisen och rättsväsendet ha för nytta av att veta det? Det här är *Snacka om brott*, en podd från Brå – Brottsförebyggande rådet. När sker egentligen flest inbrott? På året, i veckan och på dygnet? Någon som vet det är Johanna Olseryd, utredare på Brå, och författare till kortanalysen *Tid för brott*, där Brå har gjort en kartläggning över de vanligaste tidpunkterna för inbrott, misshandel, rån och hot. När det gäller inbrott är mönstret ganska tydligt.

JOHANNA: Generellt på året kan man säga att de oftare sker under de mörka högtiderna. Med det menar jag till exempel Allhelgonahelgen, jul, nyår, lucia och där omkring. Det här mönstret är starkare för inbrott som sker i villor än de som sker i lägenheter till exempel. Där man kan tänka sig att bor man i lägenhet är det högre sannolikhet att en granne kommer förbi och man blir upptäckt.

JOHANNES: Extra mörk verkar hösten ha varit i Sundsvall. Josef Wiklund är enhetschef vid den brottsförebyggande ungdomsenheten vid Sundsvalls närpolisområde.

JOSEF: Den här inbrottsvågen som vi hade under hösten tycker jag vi kan se tydlig koppling med att det är under mörka perioden på året. Det finner jag också bekräftelse på i kortanalysen – att det är under den här tiden som inbrotten ökar. Det är jag helt övertygad om att man kan bekräfta och vittna om bland övriga kollegor runt i landet också.

JOHANNES: När det gäller tiden på dygnet är det däremot inte så mycket mörkret som styr. Det är på dagtid som de flesta inbrotten sker. Johanna Olseryd igen.

JOHANNA: Ja, om man tittar på uppdelningen på veckodagar och över dygnet visar analysen att det främst är dagtid de flesta inbrotten begås. Tvärtemot vad många kanske tror – att man ligger och sover och så är det någon som är inne och trampar hos en. Det är vanligare att man kommer hem från jobbet och märker att man har haft inbrott.

JOHANNES: Inbrottsvågen i Sundsvall skedde också huvudsakligen dagtid. Men någonting som förvånat Josef Wiklund och hans kollegor är att så få kan lämna vittnesmål trots att inbrotten skett på dagen.

JOSEF: Det är egentligen inget konstigt. Man kanske inte tänker på det så ofta, att är man i ett belyst rum så ser man väldigt dåligt ut, men flera förvånas över det här. Varför har ingen sett någonting, man har ju varit hemma? Men det är väldigt svårt att se ut.

JOHANNES: Men hur ser då statistiken ut mer exakt? Under 2013, det år som Brås analys bygger på, anmäldes i snitt 60 inbrott per dag i Sverige. Men under inbrottens högsäsong – jul, nyår och Allhelgonahelgen – anmäldes 90 respektive 100 per dag. Men hur kan egentligen den här vetskapen vara till nytta för att förebygga och klara upp inbrott?

JOSEF: En sådan här kortanalys som Brå publicerar tycker jag fyller flera viktiga funktioner. Dels kan ni ge oss en bekräftelse på det som vi i vårt dagliga arbete upplever och av erfarenhet bygger på, vad det gäller tid och platser för brott. Men den kan också ge oss hänvisning om områden vi inte är lika duktiga på och vilka områden vi kanske bör prioritera och kraftsamla runt, för att möta upp den brottslighet som beskrivs i den här kortanalysen. Tittar man på polisens underrättelsemodell tycker jag att det definitivt tillsammans med vår kriminalunderrättelseverksamhet ger oss en bra fingervisning om vart vi bör jobba någonstans. Jag tycker nog att vi är ganska duktiga på det idag.

JOHANNES: Hur arbetar då Sundsvallspolisen med att förebygga inbrott? Josef Wiklund menar att en viktig del är information till allmänheten, via Facebook och den externa hemsidan. En annan del är en löpande dialog med de lokala medierna, som man tycker gett en bra bild av deras arbete. Men den kanske viktigaste delen är grannsamverkan och för detta ökade intresset stort i och med inbrottsvågen.

JOSEF: Det som vi långsiktigt jobbar med för att förebygga bostadsinbrott är den modell som många andra känner till, som är just grannsamverkan. Där följer vi rekommendationerna utifrån modellen men det vi också har gjort är att bjuda in i storgrupp i intresserade områden. I både Sundsvall och Timrå kommun har vi haft två informationskvällar där det totalt har varit över 200 personer intresserade. Med lite tur tror jag vi kan starta ytterligare ett femtiotal grannsamverkansområden. Det är det vi är ganska tydliga med ute i samhället, att vi väljer att jobba med modeller och metoder som vi vet har någon evidens och någon effekt enligt forskningsstatistik.

JOHANNES: Inbrottsvågen under hösten fick Sundsvallspolisen att arbeta mer organiserat med flera åtgärder. Förutom grannsamverkan förstärkte man också underrättelseverksamheten, utredningsresurserna och spaningsorganisationen.

JOSEF: Vi försökte angripa det här problemet över hela spektrumet men framför allt avsätta en tydlig resurs som jobbade med framför allt en väldigt drivande förundersökningsledning i det inledande skedet. De hade järnkoll på alla anmälningar och kopplade det mot någon form av underrättelsearbete.

JOHANNES: När den här podden spelas in är inte utvärderingen helt klar men enligt Josef Wiklund har insatserna haft effekt.

JOSEF: Vi märkte ju att inbrotten såklart minskade. Det resulterade också i att ett antal personer greps och vi kunde spåra gods till andra sidan Östersjön. Det var inga direkta nyheter som jag känner att vi kan stoltsera med, att vi har gjort någonting extremt mycket bättre än någon annan kan göra. Men vi lärde oss mycket av att just försöka greppa hur brotten gått till och göra en geografisk analys över vad man kan hitta för mönster i vägar och var brotten sker. Där kunde vi tydligt se att de här brotten har skett i anslutning till större vägar: europavägarna och riksvägarna med nära anslutning till stora påfartsleder.

JOHANNES: I sin kartläggning har Brå också undersökt mönstret för misshandelsbrott. Alltså tidpunkterna där flest fall av misshandel sker. Johanna Olseryd igen.

JOHANNA: Det är en ganska spännande brottstyp att titta på. Det är ganska stora skillnader både över dagarna på året och när på dygnet som brotten sker, enligt anmälningsstatistiken. Sedan är det också ganska stora skillnader beroende på om man tittar på vuxna eller barn. Flest fall av misshandel sker ju mellan män, ofta berusade sådana, ofta på allmän plats vet vi sedan innan. Det färgar ju av sig här genom att man ser att de flesta fallen sker nattetid, gärna på helger.

JOHANNES: Precis som Johanna säger är män inte oväntat mest utsatta ute på stan och sent på natten. Av misshandelsfallen mot kvinnor är tiderna lite mer utspridda och en större andel sker på vardagar, i

hemmet och på arbetsplatser. Men en vanlig tid för misshandel av både män och kvinnor är nyårshelgen. 2013 anmäldes tre gånger så många misshandelsfall under nyårshelgen jämfört med en vanlig måndag. Närmare 460 fall jämfört med 150. Josef Wiklund.

JOSEF: I den här kortanalysen ser vi att nyårsafton är ett tillfälle som är överrepresenterat vad gäller misshandel. Det bekräftar så klart den erfarenhet som jag känner att vi har inom polisen, säkert generellt. Det är någonting som påverkar planeringen. Därför har vi alltid förstärkningar som tjänstgör under nyårsdygnen, för att vi ska kunna möta upp och förebygga våldsbrotten och vistas i miljöer där vi vet av erfarenhet att det finns risk för konflikter och friktion mellan individer.

JOHANNES: Det har samtidigt skett en viss utjämning av misshandelsbrotten. Fler misshandelsfall anmäls på veckodagar, något som till stor del beror på ett ökat antal anmälningar av misshandel mot barn. Det betyder inte nödvändigtvis att misshandel mot barn har ökat menar Johanna Olseryd.

JOHANNA: Ökningen när det gäller antalet anmälda misshandelsfall mot barn har snarare att göra med att man har skärpt anmälningsskyldigheten för lite olika aktörer – läkare och i skolan – och att man generellt ser allvarigare på de här händelserna än vad man gjorde tidigare. Det bidrar till att det är fler anmälningar men kanske inte fler fall för det.

JOHANNES: Många misshandelsfall sker i den offentliga miljön. Vad gör då Sundsvallspolisen för att förebygga våldsbrott här? Ja, enligt Josef Wiklund handlar det mycket om alkoholhantering, krogar och samarbete.

JOSEF: När det gäller det förebyggande arbetet kring våldet i offentlig miljö så fokuserar vi på hela kedjan. Allt ifrån remissförfarandet till alkoholhandläggarna. Att vi har en tydlighet kring vilka krav och förväntningar vi har på restaurangerna till dialogen mellan

restaurangägare, polisen och kommunens alkoholhandläggare. Att skapa gemensam lägesbild och förståelse till varför vi gör det här.

JOHANNES: Sundsvallspolisen har varit lyckosamma när det gäller att minska våldsbrotten. Men Josef Wiklund är långt ifrån nöjd.

JOSEF: Nog för att vi har minskat med drygt 100 brott mellan 2013–2014 men det är fortfarande över 200 personer som blir misshandlade i den här miljön per år. Det får vi ändå anse vara ganska många. Trivsamt med ett aktivt krogliv i en stad, det är nödvändigt. Vår roll är inte att försvåra den utan att göra den mer tillgänglig och mer trygg och positiv för dem som besöker restauranger.

JOHANNES: Att känna till vilka tider olika brott begås kan vara användbart för polisens möjligheter att stävja brott. Även för en och annan privatperson som kanske väljer att undvika krogkön efter tolvslaget på nyårsafton. Mycket mer fakta hittar du förstås i Brås rapport *Tid för brott* som du kan ladda hem från Brås hemsida: bra.se. Det var allt vi hade att bjuda på i det här första avsnittet av podden *Snacka om brott*. Du har hört Johanna Olseryd, utredare på Brå. Josef Wiklund, enhetschef vid den brottsförebyggande ungdomsenheten vid Sundsvalls närpolisområde. Jag heter Johannes Rosenberg. Dela gärna *Snacka om brott* i sociala medier. Du kan också prenumerera på Brås nyhetsbrev. Tills vi hörs igen. Ha det så bra.